

שיעור לקראת חג החנוכה - נשים גיבורות

כתבה: שירלי אקרמן – מדריכת היחידה לשוויון בין המינים בחינוך

מטרות השיעור:

1. התלמידים והתלמידות יבינו כי חנוכה זהו חג שמזוהה עם אתוס הגבורה
2. התלמידות והתלמידים יכירו דמויות של נשים גיבורות ויבינו כי גבורה היא לא רק של גברים
3. התלמידים והתלמידות יזדהו עם הדמויות וילמדו להעריך.

מהלך השיעור:

שואלים:

- א. מדוע חג החנוכה נקרא חג הגבורה? מקבלים את התשובה הרגילה של יהודה המכבי וניצחון החשמונאים על היוונים.
- ב. האם אתם מכירים גם גבורות מסיפור חנוכה? חנה ושבעת בניה- אפשר לספר בקצרה את הסיפור
- ג. האם אתם מכירים בכלל גיבורות מהתקופה הזו? אפשר להזכיר את יעל וסיסרא ואת סיפור יהודית
- ד. מי שמע על מרים? האחות של החשמונאים? מה היא עשתה?

מספרים: מרים בת מתתיהו

על פי מסורת פחות מפורסמת, אחת הגזרות שגזרו היוונים על היהודים הייתה "חוק הלילה הראשון". חוק זה היה אונס ברשות של בתולות יהודיות, בליל כלולותיהן, על ידי ההגמון היווני. מסופר על מרים, אחות החשמונאים, שהייתה בדרכה לסעודת החג לרגל נישואיה הקרבים. עם הגיעה קרעה את בגדיה וגילתה חלק מגופה. אחיה התביישו במעשיה ובאו להרגה. מרים הרימה את קולה עליהם ואמרה: "ומה שעמדתי לפני צדיקים עירומה בלי שום עבירה, הרי אתם מקנאים בי, ואין אתם מקנאים למסרני בידי ערל להתעלל בי?...". בהמשך, לוקחים האחים את אחותם אל השליט היווני בתואנה שהם מוסרים אותה לידיו, אך מנצלים את המעמד כדי להרוג אותה. במעשה זה מתחיל מרד המכבים (בגרסאות אחרות מרים בת מתתיהו עומדת עירומה אל מול הסנהדרין על מנת לעורר מרד).

- ה. שואלים: מה דעתכם על מרים? האם היא גיבורה? מדוע כן ומדוע לא?
- ו. כל זוג מנסה לנסח יחד הגדרה של מהי גיבורה ו/או לרשום במחברת רשימה של מס' גיבורים וגיבורות שהוא מכיר מהעבר ומהווה.
- ז. קוראים יחדיו כמה מהתשובות וחושבים ביחד על אפיונים של גיבור/ה.
- ח. מחלקים לתלמידים דף עם הכתבה "המחדל והגבורה" על יעל ראם-מצפון שנאבקה במחבל שחדר לביתה לפני כשבועיים. קישור לכתבה:
<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4312416,00.html>

מה אתם חושבים על יעל?

האם היא גיבורה בעיניכם? הסבירו למה

העשרה למחנכת:

גבורת הנשים

ביום השביעי של חנוכה נהוג לציין את גבורת הנשים כי "גם הן היו באותו הנס" (תלמוד בבלי שבת כ"ג ע"א). ביום זה מזכירים כמה מן הגיבורות הקשורות לחג כמו חנה ושבעת בניה, יהודית, וכן את אחותם של החשמונאים שלפי אחת מן המסורות היא שהתחילה את המרד, נהוג להזכיר ביום זה את יעל שהרגה את סיסרא וגיבורות אחרות מן הימים ההם ומן הזמן הזה

חנה

למרות גזירת איסור המילה שגזרו היוונים, הנשים ממשיכות למול את בניהם לזכר הברית בין העם לבין אלוהיו, חנה, האישה היחידה המופיעה בשמה בסיפור חנוכה המסורתי היא המעודדת את שבעת בניה להקריב את חייהם ולא לעבור על מצוות היהדות במילה או במעשה. לפני מותו של צעיר בניה מורה לו חנה "אמור לאברהם אבינו: אתה עקדת מזבח אחד, ואני עקדתי שבעה מזבחות, אתה – נסיון ואני – מעשה". אמרה וקפצה אל מותה. גבורתה של חנה-האם באה לידי ביטוי דווקא בנאמנות הקיצונית לעקרונות הדתיים, המתעלה אף על נאמנותו של אברהם אבינו לאלוהיו. השמירה על הבית ועל המשפחה, הנתונה באופן מסורתי לנשים, הופכת בסיפור חנוכה לקטלנית. מתורת חיים המצווה "וחיי בהם", הופכת הזהות היהודית לעקרון המקודש יותר מהחיים עצמם, וסוכנת ההקרבה היא אישה.

יהודית

יהודית, אלמנה צעירה, וכפי הנראה נאה מאוד, התמסרה לידי היוונים שצרו על עירה והתייצבה לפני מפקדם. היא שבתה את ליבו ונעתרה לחיזוריו, אך ביקשה ממנו שיתיר לה ולשפחתה לצאת את המחנה מידי יום, וללכת אל המעיין כדי להיטהר. יום אחד, כטוב לבו של המפקד ביין, היא הרדימה אותו בחיקה, ואחר כך לקחה את חרב וכתרה את ראשו. את הראש הכרות הטמינה באמתחתה, ויצאה עם אמתה כמימים ימימה אל המעיין שמחוץ למחנה, ומשם אל שער עירה הנצורה. כשגילו היוונים את אשר קרה למפקדם הם נסו על נפשם, והעיר ניצלה מחורבן.